Y Pwyllgor Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol HSS-09-01(p.2)

Dyddiad: **Dydd Mercher 6 Mehefin 2001**
Lleoliad: **Ystafell Bwyllgora 3 Cynulliad Cenedlaethol Cymru**
Teitl: **Iechyd a Lles Plant**

Diben

1. Diweddaru'r Pwyllgor ar ddatblygiadau polisi ac arferion ym maes iechyd a lles plant a gwahodd y Pwyllgor i ddewis adran o faes iechyd plant i ganolbwyntio'n fanylach arno yn yr hydref gyda'r bwriad o ddatblygu polisi yn y maes hwnnw.

Argymhelliad

2.Argymhellir y Pwyllgor i ystyried archwilio un o'r meysydd canlynol: iechyd plant o oedran ysgol, gwasanaethau trydyddol i blant neu anableddau ac anghenion addysgol arbennig.

Amseru

3.Cyflwynir y papur hwn yn dilyn penderfyniad a wnaethpwyd mewn cyfarfod o lefarwyr y pleidiau ar iechyd i edrych ar faterion ym maes iechyd plant. Bydd y Pwyllgor yn dymuno penodi amser i drefnu datblygiadau polisi pellach yn y rhaglen cyfarfodydd ar ôl Hydref 2001.

Cefndir

4. Mae "Gwell Cymru", cynllun strategol y Cynulliad Cenedlaethol yn nodi gweledigaeth tymor-hir i Gymru fel gwlad sy'n "gwerthfawrogi ei phlant ac yn lle y mae pobl ifanc yn dymuno byw ynddi, gweithio ynddi a mwynhau bywyd o safon uchel ynddi". Mae'r ddogfen ymgynghorol "Plant a Phobl Ifanc – Fframwaith ar gyfer Partneriaeth" yn nodi cynigion i wireddu dyheadau "Gwell Cymru".

5.Yn Atodiad A, sydd wedi ei amgáu, mae adolygiad o ddatblygiadau polisi ac arferion ym maes iechyd a lles plant.

Gwaith y Pwyllgor yn y dyfodol ynghylch iechyd plant

6. Pe bai'r Pwyllgor yn dymuno neilltuo amser ar gyfer iechyd plant mae yna dri maes posibl y gallent eu hystyried ar gyfer archwiliad llawer mwy trylwyr: a) iechyd plant oedran ysgol; b) gwasanaethau trydyddol i blant;

a c) anableddau ac anghenion addysgol arbennig. Dewiswyd pob un o'r meysydd hyn yn feysydd nad

oedd y Pwyllgor wedi canolbwyntio arnynt yn y gorffennol ac maent yn feysydd lle mae angen gwneud gwaith ar y di-fwlch. Ymhelaethir ymhellach ar y maes isod.

Iechyd plant sydd o oedran ysgol

7.Gellir rhannu iechyd plant i ddwy adran, cyn ac ar ôl cychwyn yn yr ysgol. Dylai archwiliad o iechyd plant oedran ysgol gwmpasu'r canlynol:

- Hybu iechyd mewn ysgolion, gan gynnwys dewisiadau iachus sy'n addas ar gyfer ffyrdd o fyw (ee. Bwyta'n iach a dim ysmygu).
- Dewisiadau iachus ynghylch ymddygiad mentrus (ee. Iechyd rhywiol a chamddefnyddio sylweddau).
- Addysg Iechyd fel rhan o gwricwlwm yr ysgol.
- Ymddygiad emosiynol (Iechyd meddwl plant a phobl ifanc).
- Anafiadau damweiniol ymysg plant sydd o oedran ysgol.
- Rôl a darpariaeth y nyrsys ysgol.
- Iechyd planty gofelir amdanynt.
- Imwneiddio.
- Iechyd y genau (mae fflworideiddio yn cael ei ystyried ar wahân gan y Pwyllgor).

8. Dyma faes pwysig lle nad oes llawer o waith polisi newydd wedi'i wneud dros y blynyddoedd diwethaf yng Nghymru a lle mae yna cryn bosibilrwydd i wethio'n ddi-fwlch rhwng gwasanaethau gofal cymdeithasol, addysg ac iechyd. Mae'n debyg y bydd canlyniadau uniongyrchol yn nhermau cyfraniad at waith sy'n ymwneud ag amddifadedd cymdeithasol, cydraddoldeb mynediad a chyfle cyfartal, mynd i'r afael ag anghyfartaledd a hybu datblygu cynaliadwy. Byddai gwaith yn y maes hwn yn llenwi bwlch polisi rhwng gwasanaethau ar gyfer plant cyn iddynt gychwyn yn yr ysgol (ee, drwy Gychwyn Cadarn) a gwasanaethau ar gyfer oedolion ifanc.

Gwasanaethau trydyddol i blant

9. Dylai archwiliad o wasanaethau trydyddol i blant gwmpasu'r canlynol:

- Adroddiad yr Ymchwiliad reoli y gofal plant sy'n derbyn triniaethau cymhleth i'r galon yn Ysbyty Brenhinol Bryste (BRI).
- Adolygiad o'r gwasanaethau trydyddol gan Gomisiwn Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru (SHSCW).
- Gwasanaethau iechyd meddwl trydyddol i blant a phobl ifanc.
- Cynigion i ddatblygu ysbyty i blant yng Nghaerdydd.

10. Dyma faterion pwysig fydd yn effeithio ar gynlluniau'r gwasanaeth iechyd yng Nghymru. Rhagwelir y bydd yr adroddiad ar wasanaethau yn BRI yn cael ei gyhoeddi yn ddiweddarach eleni.

Anableddau ac anghenion addysgol arbennig

11. Mae plant sydd ag anableddau ac anghenion addysgol arbennig yn rhan o gategori plant mewn angen sydd angen gwasanaethau cydlynol. Menter yw Plant yn Gyntaf sy'n llywio gwasanaethau ar gyfer y categori hwn o blant. Y Pwyllgor Addysg a Dysgu Gydol Oes sy'n gyfrifol am faterion megis y cwricwlwm cenedlaethol, cymwysterau, gweinyddiaeth a threfn mewn ysgolion. Serch hynny, mae gan y Pwyllgor Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol diddordeb sy'n gorgyffwrdd gyda'r Pwyllgor hwnnw mewn perthynas â phlant sydd ag anableddau ac anghenion addysgol arbennig ac efallai y byddai'n well pe bai gwaith yn y maes yn cael ei wneud ar y cyd gyda'r pwyllgor hwnnw. Dylai archwiliad o anableddau ac anghenion addysgol arbennig gwmpasu'r canlynol:

- Therapi iaith a lleferydd.
- Awtistiaeth a dyslecsia.
- Darpariaeth ar gyfer y rhai sy'n gorfforol anabl.
- Gwaith ar y cyd rhwng yr NHS ac awdurdodau addysg lleol
- Asesu, trin a gwerthuso canlyniadau gwasanaethau.

12. Dyma faes pwysig iawn lle mae cyswllt hanfodol rhwng gwasanaethau plant, iechyd ac addysg. Serch hynny, mae Is-bwyllgor Plant a Phobl Ifanc y Cabinet yn fwy tebygol o ganolbwyntio ar AAA a Phlant Mewn Angen yn y dyfodol agos. Fe allai eu gwaith fod yn sail dda i drafodaeth ddiweddarach gan y Pwyllgor ar weithredu polisi.

Cyngor

13. Bydd y Pwyllgor yn dymuno ystyried yr opsiynau ar gyfer gwneud gwaith pellach ar ddatblygu ac yn enwedig ystyried y rhinweddau o edrych, i gychwyn, ar fynd i'r afael ag anghenion iechyd plant oedran ysgol neu ar y gwasanaethau trydyddol i blant.

Methodoleg ar gyfer cyflawni gwaith yn y dyfodol

14. Pe bai'r Pwyllgor yn dymuno datblygu polisi mewn unrhyw un o'r meysydd iechyd plant, gellid gwneud hyn fel a ganlyn:

- Cyfarfod 1 – cadarnhau cylch gwaith, nodi tystion a gwahodd tystiolaeth ysgrifenedig
- Cyfarfod 2 a 3 – sesiynau i glywed tystiolaeth
- Cyfarfod 4 – ystyried yr adroddiad drafft

Jane Hutt

Y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Cyswllt – Peter Lawler, Iechyd Sylfaenol a Chymdeithasol 5 est. 5303